

روش تحقیق پیشرفته

بارویکردی برتر برای مطالعات کاربردی در سیاست گذاری علوم

دکتر نادر هوشمندیار

عضو هیئت علمی و استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

shourstabin@gmail.com

www.shourstabin.com

۷۷۷۵۱۳۱

الذین

سرشناسه: هوشمندیار، نادر، ۱۳۳۴ -

عنوان و نام پدیدآور: روش تحقیق پیشرفته، یادگیری برتر برای مطالعات در سیاست‌گذاری علوم نادر هوشمندیار؛ ویرایش: بیخود و رانی‌نژاد.

مشخصات نشر: تهران: شورآفرین، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۶۰۰ ص.؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۶۹۵۵ - ۹۲ - ۶

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: تحقیق -- روش‌شناسی

موضوع: رهبری سیاسی -- تحقیق -- روش‌شناسی

موضوع: مدیریت -- تحقیق -- روش‌شناسی

موضوع: روابط بین‌المللی -- تحقیق -- روش‌شناسی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ هـ ۸۶ ر ۹ / ۵۵ / ۱۸۰ / Q

رده‌بندی دیویی: ۴۲/۰۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۷۱۱۸۸

روش تحقیق پژوهش

با رویکردی برنبروری منافع کاربردی در سیاست گذاری علوم

دکتر نادر هوشمندیار

عضو هیئت علمی و استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

ویرایش: علیرضا کیوانی نژاد

طراح جلد: رامین کارگر

صفحه آرا: گیتی عباسی

چاپ و صحافی: پردیس دانش

چاپ اول: ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۵۵-۹۲-۶

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، نرسیده به پیچ شمیران، کوی نوبخت، شماره ۲، طبقه ۲

همکف: تلفن: ۸۸۱۴۷۰۱۴؛ همراه: ۰۹۱۲۵۵۷۹۱۴۵

shourafarin@gmail.com

www.shourafarin.com

فهرست

پیش‌گفتار نویسنده	۱۵
مقدمه	۱۹
معرفی و ساختار کتاب	۲۳
فصل ۱: تحقیق	۲۷
مقدمه	۲۷
۱-۱- خصوصیات علم	۲۹
۱-۲- نظریات عملی (کلی) علم	۳۰
۱-۳- تحقیق علمی	۳۰
۱-۳-۱- نگاهی کلی به مراحل روش‌شناسی علمی	۳۱
۱-۴- فرضیه‌ی تحقیق علمی	۳۲
۱-۵- استفاده از فرضیه در تحقیق	۳۴
۱-۵-۱- اتحاد علمی	۳۴
۱-۶-۱- نظریه و کاربرد آن در روش تحقیق پیشرفته	۳۵
۱-۶-۲- پیشبرد نظریات	۳۹
۱-۷- مفاهیم	۴۰
۱-۸- شناخت و درک در روش‌شناسی تحقیق	۴۱
۱-۸-۱- شناخت چیست؟	۴۲
۱-۹- طرح کلی روش‌شناسی تحقیق	۴۲
۱-۹-۱- روش علمی	۴۳
۱-۹-۲- سرتیتر تحقیق	۴۵

۴۵	۳- ۹- ۱- بیان مسأله
۴۵	۱۰- ۱- جارجوب تحقیق
۴۶	۱- ۱۰- ۱- ظهور دایره‌ی واژگان تحقیق
۴۶	۲- ۱۰- ۱- خصوصیات مطلق و نسبی
۴۷	۱۱- ۱- فرضیه و خصوصیات آن
۴۷	۱- ۱۱- ۱- فرمول‌بندی فرضیات تحقیق
۴۷	۲- ۱۱- ۱- منابع ذکر شده برای پیشبرد فرضیه
۴۸	۱- ۱۱- ۱- خصوصیات یک فرضیه‌ی خوب
۵۱	۴- ۱- ۱- انواع فرضیه
۵۵	۵- ۱- ۱- مرع فرضیه
۵۷	۶- ۱- ۱- فرمول‌بندی فرضیه
۵۸	۱۲- ۱- نمونه‌گیری
۵۹	۱۳- ۱- جمع‌آوری داده
۵۹	۱- ۱۳- ۱- تحلیل داده
۵۹	۲- ۱۳- ۱- فهرست کردن نتایج
۵۹	۳- ۱۳- ۱- تفسیر نتایج باید براساس موارد زیر باشد
۶۰	۴- ۱۳- ۱- ناپدید رد نتایج
۶۰	۵- ۱۳- ۱- نتیجه‌گیری
۶۰	۶- ۱۳- ۱- پیشنهاد برای تحقیقات بیشتر
۶۰	۱۴- ۱- کتاب‌شناسی
۶۰	۱۵- ۱- خلاصه‌ی گزارش
۶۰	۱۶- ۱- ارزیابی طرح تحقیق
۶۱	۱۷- ۱- انواع مختلف تحقیق
۶۵	۱۸- ۱- تحقیق به‌عنوان راهی برای رسیدن به هدف
۶۵	۱۹- ۱- مرتبط‌بودن تحقیق
۶۵	۲۰- ۱- اهمیت تحقیق
۷۱	فصل ۲: ساختار موضوع در تحقیق پیشرفته
۷۱	مقدمه

۷۱	۱-۲- موضوع تحقیق
۷۲	۲-۲- استفاده از نظریه در تحقیق
۷۳	۳-۲- انواع تحقیق‌های
۷۳	۱-۳-۲- بررسی‌های اکتشافی
۷۴	۲-۳-۲- تحقیق اکتشافی
۷۴	۳-۲-۲- تحقیق توصیفی
۷۵	۴-۲-۲- تحقیق و بررسی توصیفی
۷۵	۴-۲- مسایل تحقیق
۷۶	۱-۴-۲- فرمول‌بندی موضوع تحقیق
۷۷	۲-۴-۲- تعیین هدف
۷۹	۳-۴-۴- مرور موضوع
۸۰	۴-۴-۲- فیلد شناسایی
۸۱	۵-۴-۲- معیار انتخاب
۸۱	علاقه‌مندی تحقیق
۸۱	صلاحیت محقق
۸۲	منابع شخصی محقق
۸۲	معیارهای خارجی
۸۲	ممکن بودن تحقیق
۸۲	اهمیت و فوریت
۸۳	تازگی
۸۳	عملی بودن
۸۳	امکانات
۸۳	مزیت اجتماعی
۸۳	کارکنان بخش تحقیق
۸۴	۵-۲- بازبینی و معناداری
۸۴	۶-۲- پدیدارشناسی
۸۷	فصل ۳: روش‌شناسی با رویکردی برتر برای مطالعات در سیاست‌گذاری علوم
۸۷	مقدمه

۸۷	 جهان باستان
۸۸	 جهان اسلام
۸۹	 مسیحیت در قرون وسطی
۸۹	 رنسانس و جریان‌های روشنگری
۹۱	 عصر مدرن و دوران معاصر
۹۲	 تفکر سیاسی
۹۳	 فلسفه‌ی سیاسی
۹۵	 رابطه‌ی میان تفکر و فلسفه‌ی سیاست
۹۵	 روش استراتژیک سیاسی
۹۶	 رابطه میان نظریه و تفکر سیاسی
۹۶	 ایدئولوژی سیاسی
۹۷	 رابطه‌ی میان فلسفه و ایدئولوژی سیاسی
۹۷	 سیاست
۹۸	 تفکر و فلسفه‌ی سیاست
۱۰۲	 اهمیت دید جمعی
۱۰۳	 ۳-۱. نظریات روابط بین‌الملل در یک نگاه
۱۰۸	 ۱-۳-۱. تعریف مدیریت سیاسی
۱۱۰	 ۲-۳. تعریف روابط بین‌الملل
۱۱۲	 ۳-۳. رفتار در مقابل مطالعه‌ی روابط بین‌الملل
۱۱۵	 ۴-۳. شاخص‌های کیفی مدیریت سیاسی و تحقیق روابط بین‌الملل
۱۱۶	 ۵-۳. نوآوری مدیران سیاسی در روابط بین‌الملل
۱۱۶	 ۶-۳. فلسفه‌ی مدیریت سیاسی در ارتقای روابط بین‌الملل
۱۱۷	 ۷-۳. اصول روش‌شناسی مورد استفاده در مدیریت سیاسی و روابط بین‌الملل
۱۱۷	 ۸-۳. روش‌شناسی تحقیق در روابط بین‌الملل
۱۱۸	 ۹-۳. نظریه‌ی رفتاری یا الگو
۱۱۹	 ۱۰-۳. تعریف سه کلیدواژه در روابط بین‌الملل
۱۱۹	 ۱۱-۳. سه سطح تحلیل
۱۲۰	 ۱۲-۳. رویکردهای علم روابط بین‌الملل

۱۲۰..... ۱۳-۳ طراحی ساختار تحقیق

۱۲۳..... فصل ۴: طرح تحقیق

۱۲۳..... مقدمه

۱۲۳..... ۱-۴ اساس یک طرح تحقیق مناسب

۱۲۴..... ۲-۴ ماهیت طرح تحقیق

۱۲۵..... ۳-۴ اهمیت طرح تحقیق

۱۲۶..... ۴-۴ عناصر کلیدی طرح تحقیق

۱۳۲..... ۵-۴ یک طرح تحقیق مناسب

۱۳۲..... ۶-۴ استراتژی تحقیق

۱۳۳..... ۷-۴ استراتژی‌های تحقیق

۱۳۶..... ۷-۴ نظریه‌های آماری و استنباط آماری

۱۳۷..... ۸-۴ بررسی آزمون معناداری پارامترها

۱۳۸..... ۸-۴ آزمون‌های معناداری

۱۳۹..... ۹-۴ رویکردهای روش

۱۴۱..... فصل ۵: طرح تحقیق تجربی

۱۴۱..... مقدمه

۱۴۱..... ۱-۵ اصول اولیه یک تحقیق تجربی

۱۴۲..... ۲-۵ طرح‌های تجربی مختلف

۱۴۲..... ۱-۲-۵ طرح فاکتوریل (عاملی)

۱۴۴..... ۱. طرح بدون کنترل قبل / بعد از اعمال

۱۴۵..... ۲. طرح با تنها کنترل بعد اعمال

۱۴۵..... ۳. طرح با کنترل قبل و بعد از اعمال

۱۴۶..... ۳-۵ مفهوم کنترل

۱۴۷..... ۴-۵ مزیت‌های تحقیق تجربی

۱۴۷..... ۵-۵ محدودیت‌های تحقیق تجربی

۱۴۷..... ۶-۵ دقت درونی / بیرونی

۱۴۸..... ۱-۶-۵ فاکتور حیاتی

۱۴۸..... ۲-۶-۵ جایگزینی تصادفی

- ۱۴۹-۵-۶-۳ جفت کردن.....
- ۱۵۰-۵-خطای تعیین علت و معلول.....
- ۱۵۰-۵-۷-۱ نادیده گرفتن پیچیدگی علت.....
- ۱۵۱-۵-۷-۲ نادیده گرفتن پیچیدگی معلول.....
- ۱۵۱-۵-۷-۳ اشتباه گرفتن هم‌زیستی با علیت.....
- ۱۵۱-۵-۷-۴ اشتباه گرفتن اثرات هم‌گرا با علیت.....
- ۱۵۱-۵-۷-۵ معکوس کردن رابطه‌ی علت و معلول.....
- ۱۵۲-۵-۷-۶ نادیده گرفتن مشارکت علت و معلول.....
- ۱۵۲-۵-۸-۱ میرها.....
- ۱۵۴-۵-۸-۲ ازه‌گیری متغیرها.....
- ۱۵۶-۵-۸-۳ مقایسه مقیاس‌ها.....
- ۱۵۶-۵-۸-۴ مقایسه مقیاس‌ها یا مقیاس مورد علاقه.....
- ۱۶۲-۵-۸-۴-۱ ارتقاء، مقیاس.....
- ۱۶۲-۵-۸-۴-۲ دسته‌بندی، امتیاز.....
- ۱۶۳-۵-۸-۴-۳ انواع مقیاس.....
- ۱۷۴-۵-۸-۴-۴ تک یا چند بعدی؟.....
- ۱۷۵-۵-۹-۱ خطاهای مختلف اندازه‌گیری.....
- ۱۷۶-۵-۹-۲ منشأ تغییر در امتیاز اندازه‌گیری.....
- ۱۷۷-۵-۹-۳ تست صحت اندازه‌گیری.....
- ۱۷۹-۵-۹-۴ تهدید صحت.....
- ۱۸۰-۵-۹-۵ سایر طرح‌های تحقیق.....
- ۱۸۱-۵-۹-۶ معیار ارزیابی پیش‌زمینه‌ی مورد.....
- ۱۸۱-۵-۹-۷ بررسی.....
- ۱۸۲-۵-۹-۸ تحقیق میدانی.....
- ۱۸۲-۵-۹-۹ تحقیق عملکردی.....
- ۱۸۴-۵-۹-۱۰ فصل ۶: منابع داده‌ی اولیه.....
- ۱۸۴-۵-۹-۱۱ مقدمه.....
- ۱۸۴-۵-۹-۱۲ مزیت داده‌ی اولیه.....

۱۸۵.....	۲- ۶- کمبودهای داده‌ی اولیه
۱۸۵.....	۳- ۶- روش‌های جمع‌آوری داده‌های اولیه
۱۸۵.....	۱- ۳- ۶- مشاهده
۱۸۶.....	۲- ۳- ۶- ویژگی‌های نظرسنجی
۱۹۲.....	۱- ۲- ۳- ۶- مراحل نظرسنجی
۱۹۲.....	۴- ۶- مصاحبه‌ها
۲۰۵.....	۵- ۶- روش پرسش‌نامه
۲۰۵.....	۱- ۵- ۶- انواع پرسش‌نامه
۲۰۷.....	۲- ۶- مناسب‌بودن پرسش‌نامه:
۲۰۸.....	۱- ۵- ۶- تعیین داده‌ی مورد نیاز که باید جمع‌آوری شود
۲۰۹.....	۵- ۶- طراحی پرسش‌نامه
۲۱۳.....	۵- ۵- ۶- سوالات - مولا در ۵ دسته تعریف می‌شوند:
۲۱۴.....	۶- ۵- ۶- قبل از طمأنینه و معتد بودن پرسش‌نامه
۲۱۴.....	۷- ۵- ۶- ساختار پرسش‌نامه و ۱۲ گام آن که توسط محقق باید رعایت شود
۲۱۶.....	۸- ۵- ۶- پرسش‌نامه‌ی کامپیوتری
۲۱۸.....	۹- ۵- ۶- بیان هدف پرسش‌نامه
۲۲۰.....	۱۰- ۵- ۶- مدیریت پرسش‌نامه
۲۲۴.....	۱۱- ۵- ۶- مزیت‌های یک پرسش‌نامه
۲۲۵.....	۱۲- ۵- ۶- نقاط ضعف یا محدودیت‌های پرسش‌نامه
۲۲۶.....	۱۳- ۵- ۶- تفاوت بین پرسش‌نامه‌ی پست‌شده و پرسش‌نامه‌ی حضوری
۲۲۸.....	۶- ۶- روش‌های دیگر برای جمع‌آوری داده‌ی اولیه
۲۳۰.....	۱- ۶- ۶- اطلاق پذیری تکنیک‌های تحقیق فرافکنی به مشتری
۲۳۱.....	۷- ۶- جامعه‌سنجی
۲۳۱.....	۸- ۶- تکنیک‌های اصلی در تحقیق کیفی
۲۳۱.....	۱- ۸- ۶- مصاحبه‌ی عمقی
۲۳۲.....	۲- ۸- ۶- گروه محور:
۲۳۳.....	۳- ۸- ۶- تکنیک‌های فرافکنی:
۲۳۳.....	۹- ۶- معنانشناسی متفاوت:

فصل ۷: پایه‌های منابع گوناگون داده و تحقیق به کمک کامپیوتر ۲۳۴

مقدمه ۲۳۴

۱- ۷- تحقیق تاریخی و انواع داده ۲۳۴

۲- ۷- تحقیق ارزش سنج و انواع گوناگون داده ۲۳۵

۳- ۷- ارزش‌یابی منابع داده‌های ثانویه ۲۳۷

۴- ۷- منابع داده خاص ۲۳۹

۱- ۴- ۷- تحقیق کامپیوتری و کاربردهای اینترنتی ۲۳۹

۱- ۴- ۷- تحقیق و بررسی ۲۴۲

۳- ۴- ۷- جست‌وجو اینترنت ۲۴۲

۴- ۴- ۷- صفحه‌ی خانه (home page) ۲۴۳

۵- ۴- ۷- وسایل جست‌وجو ۲۴۳

۶- ۴- ۷- بوک‌مارک (لامت‌گذاری) ۲۴۳

۷- ۴- ۷- کتاب‌خانه ۲۴۴

۸- ۴- ۷- مدل پیش‌بینی ۲۴۴

فصل ۸: اصول نظریه‌ی نمونه‌برداری و تعیین اندازه‌ی نمونه ۲۴۷

مقدمه ۲۴۷

۱- ۸- اصول ۲۴۷

۲- ۸- اهداف اصلی نظریه‌ی نمونه‌برداری ۲۴۸

۳- ۸- طرح نمونه‌برداری ۲۴۹

۴- ۸- طرح نمونه ۲۵۰

۵- ۸- نمونه‌برداری تصادفی ۲۵۳

۶- ۸- طرح‌های نمونه‌برداری گوناگون ۲۵۷

۱- ۶- ۸- نمونه‌برداری تصادفی ساده ۲۵۷

۲- ۶- ۸- نمونه‌برداری تصادفی ۲۵۸

۳- ۶- ۸- نمونه‌برداری منظم ۲۶۱

۴- ۶- ۸- نمونه‌برداری خوشه‌ای ۲۶۲

۵- ۶- ۸- نمونه‌برداری مرحله‌ای ۲۶۳

۶- ۶- ۸- روش‌های تصادفی نمونه‌برداری: نکات کلیدی ۲۶۴

۲۶۶.....	۷-۸- نمونه برداری سهمیه ای
۲۶۸.....	۸-۷- نمونه برداری مورد هدف
۲۶۹.....	۷-۸- دیگر روش های نمونه برداری
۲۷۱.....	۸-۸- مرتب کردن براساس اندازه ی نمونه و جنبه های دیگر
۲۷۲.....	۹-۸- چارچوب اندازه ی نمونه
۲۷۳.....	۱-۹-۸- بررسی آغازین
۲۷۳.....	۲-۹-۸- برآورد اندازه ی نمونه توسط روش های ستی
۲۷۴.....	۱۰-۸- مشکلات گزینش یک روش نمونه برداری مناسب
۲۷۵.....	۱-۸- آمارهای قابل اطمینان
۲۷۶.....	۱-۱۱-۸- درصد خطا
۲۷۶.....	۳-۱۱-۸- خطا نمونه برداری
۲۷۷.....	۱۲-۸- استاندارد سازی وسیله ی تحقیق
۲۷۸.....	۱۳-۸- مزیت های روش های نمونه برداری
۲۸۲.....	فصل ۹: تحلیل داده

۲۸۲.....	مقدمه
۲۸۳.....	۱-۹- تهیه ی داده برای تحلیل
۲۹۵.....	۲-۹- نگاهی سریع بر فرآیند تحقیق
۲۹۵.....	۳-۹- بررسی ارتباطات و فرایندها
۲۹۵.....	۱-۳-۹- آزمون اتصال با معنی
۲۹۶.....	۴-۹- معرفی داده ی کیفی
۲۹۷.....	۱-۴-۹- تیرهای عمومی تحلیل داده
۲۹۷.....	۲-۴-۹- استراتژی تحلیل کیفی

فصل ۱۰: تحلیل چندمتغیره و کاربرد آن

۳۰۰.....	مقدمه
۳۰۱.....	۱-۱۰- مفاهیم بنیادی
۳۰۲.....	۲-۱۰- تحلیل تک، دو، و چندمتغیره
۳۰۳.....	۱-۲-۱۰- روش های آماری چندمتغیره
۳۰۵.....	۲-۲-۱۰- تحلیل سازه ای

۳۰۶.....	۳-۲-۱۰- خلاصه‌ی تحلیل سازه‌ای
۳۰۷.....	۴-۲-۱۰- محدودیت تحلیل سازه‌ای
۳۰۹.....	فصل ۱۱: گزارش‌دهی
۳۰۹.....	مقدمه
۳۱۰.....	۱-۱۱- برای نوشتن زمان بگذارید
۳۱۱.....	۲-۱۱- وقتی ذهنتان آرام است شروع به نوشتن کنید
۳۱۱.....	۳-۱۱- انواع گزارش‌ها
۳۱۵.....	۴-۱۱- صحنه‌آرایی گزارش
۳۱۵.....	۵-۱۱- برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی گزارش آکادمیک
۳۱۵.....	۱-۱۱-۱- راحل نوشتن گزارشی آکادمیک
۳۲۲.....	۶-۱۱-۱-۱- سیستم‌ها
۳۲۲.....	۱-۶-۱-۱- ارجاع در متن
۳۲۳.....	۲-۶-۱-۱- منابع کتاب‌شناسی
۳۲۴.....	۷-۱۱-۱-۱- پانویس
۳۲۴.....	۱-۷-۱-۱-۱- ارجاع در متن
۳۲۵.....	۲-۷-۱-۱-۱- ارجاع در منابع
۳۲۵.....	۸-۱۱-۱-۱- فهرست‌بازبینی
۳۲۶.....	۹-۱۱-۱-۱- ارزیابی یک گزارش: برخی ملاحظات
۳۲۷.....	۱-۹-۱۱-۱- معیار ارزیابی
۳۳۰.....	۱۰-۱۱-۱-۱- جلسه‌ی دفاع پایان‌نامه
۳۳۲.....	تألیف‌ها و ترجمه‌های نویسنده (مولف)

پیش‌گفتار نویسنده

پیش از هر چیز، در مورد عنوان کتاب باید این سوال را مطرح کنم که یک محقق و پژوهشگر چگونه می‌تواند علوم مدرن و پیشرفته را کسب و این دانش را در مورد پدیده‌های مختلف اعمال کند. یکی از ضروری‌ترین پاسخ‌ها می‌تواند این باشد که علم یک عملکرد فرآیند روش‌شناسی سیستماتیک است که می‌کشد پاسخ منطقی به یک سوال یا یک پدیده بدهد. این فرآیند منجر به کشف یک راقبت جدید می‌شود و در نهایت باعث پیشرفت علمی جامعه و در نهایت رفاه و آسایش مردم است. برای نیل به این هدف پژوهشگران به‌طور ضمنی یا آشکار، یک دیدگاه مفهومی و فلسفی را مفروض انگاشته‌اند و مبتنی بر آن مجموعه‌ای گردآوری داده‌ها، تنظیم، تلخیص و چگونگی تحلیل شواهد را تعیین کرده‌اند. بر این اساس، در این کتاب به سوال‌هایی از این دست پاسخ داده شده است: تحقیق پیشرفته چیست، ویژگی‌های آن کدامند و کاربرد آن چیست.

ایده‌ی تالیف این کتاب به سال ۱۹۹۶ در دانشگاه برادفورد انگلستان بازمی‌گردد، جایی که در آن مشغول تالیف اولین مطلب آکادمیک خود با عنوان «اقتصاد سیاسی در دوران پهلوی‌ها» (۲۰۰۳) بودم؛ و سپس «توسعه‌ی مدیریت در مدیریت منابع انسانی» دانشگاه Dundee در اسکاتلند. (انگلستان)

در جریان کسب این دانش، متوجه شدم باید منبع قابل اعتمادی در زمینه‌ی روش‌شناسی تحقیق پیشرفته با رویکردی برتر برای مطالعات در سیاست‌گذاری علوم وجود داشته باشد تا دسترسی به حقایق علمی را تسهیل کند. در نتیجه، پس از سال‌ها جمع‌آوری منابع و بررسی و تحقیق یافته‌های تحقیقات مختلف، به این ایده رسیدم که در حوزه‌ی تحقیق پیشرفته با رویکردی برتر برای مطالعات در سیاست‌گذاری علوم در پهنی رقابتی، نیازمند شناخت عمیق و تحقیق تخصصی هستیم. بنابراین یافته‌های خود را در عرض ۱۴ سال تحصیلات عالی و تدریس در دانشگاه‌های داخلی و خارجی جمع‌آوری و این کتاب را به رشته‌ی تحریر در آوردم.

ایده‌ی اصلی در این کتاب، اولویت‌بخشیدن به دیدگاه‌های منطقی مانند هر تلاش سیستماتیک دیگر است. پیش از هر چیز، این کتاب می‌کوشد روش‌شناسی را به شکلی ساده ارائه دهد؛ به شکلی که خواننده فلسفه‌ی روش‌شناسی تحقیق در علوم انسانی را به راحتی درک کند و بدون نیاز به سایر ابزار تحقیقی، به ادامه‌ی مطالعه علاقه‌مند شود.

استادان و مربیان می‌توانند مثال‌ها را به میل خود تشریح دهند و مفاهیم را روشن‌تر کنند و از این کتاب به‌عنوان یک وسیله‌ی کمک در راه تدریس روش‌شناسی تحقیق در تمام سطوح علوم، بهره ببرند؛ همچنین این کار برای افراد علاقه‌مند به روش‌شناسی تحقیق هم ممکن است.

در متن حاضر، منابع ارزشمند و جدید خارجی مورد استفاده قرار گرفته‌اند - یعنی ۱۴۰ مورد در مقایسه با ۱۵ منبع و دایره‌المعارف داخلی. در حقیقت، این کتاب طوری نوشته شده که گام‌های مختلف فرآیند تحقیق، از انتقال موضوع تحقیق تا تفسیر یافته‌ها به ترتیب انجام شوند. هر فصل به یک موضوع پرداخته است و با استفاده از مثال، اهمیت یا روش استفاده‌ی آن‌ها را نشان داده است. مولف هم به شخصه از فقدان فرآیند شناسایی موضوع

رنج برده و همین مساله، انگیزه‌ای برای دنبال کردن تدریس روش تحقیق شده است. مطمئناً این مساله یکی از اصلی ترین مسایل تحقیق در ایران در ۳۸ سال گذشته بوده است.

مشاوران و دوستان مولف، اطمینان خاطر داده‌اند که سطح متن و ادبیات آن منطقی است و تمام دانشجویان و فعالان در حوزه ی علوم انسانی قادر به استفاده از آن هستند. مهم تر از آن، این کتاب تکنیک‌ها، روش‌ها و وقایع مهم در حوزه ی علوم انسانی را ارائه می دهد و منابع آن تحقیقات زمینه در حوزه ی فلسفای الگو، تحقیق تطبیقی و شرایط تحلیل خط مشی ها را در بر می گیرد. این حال، هر موضوع تا جایی که مناسب یک متن تخصصی بوده، بررسی شده و از این جهت نیاز محقق تازه کار را نیز پوشش می دهد. مولف اطمینان خاطر می دهد که دانشجویان و فعالان با مطالعه ی این کتاب نکات بسیاری در زمینه ی روش تحقیق کسب خواهند کرد و متوجه خواهند شد که چه چیزهای دیگری در مطالعات روش تحقیق برای آن‌ها باقی می ماند و کدام منابع علم روش شناسی تحقیق را کامل می کنند.

این کتاب اطلاعات ارزشمندی را اختیار دانشجویان علوم انسانی، سیاست گذاران، مدیران و محققان ارشد علوم سیاسی و روابط بین الملل قرار می دهد. این اثر بهترین گزینه برای مطالعه در زمینه ی روش تحقیق پیشرفته است و ابزار تحقیقی برای بررسی پدیده های علمی نوین در حوزه ی مدیریت، مدیریت سیاسی و روابط بین الملل ارائه می دهد.

مقدمه

انسان در زندگی روزمره‌ی خود مدام با سوالات و مشکلاتی در مورد رفتار خود و دیگران مواجه می‌شود و از روش‌های علمی برای کسب دانش در زمینه‌ی رفتار دیگران و پدیده‌های اجتماعی استفاده می‌کند.

نیرو و سرمایه‌ی انسانی که به پیشرفت‌های علمی امروزی مجهز است، می‌تواند مشکلات شخصی، اجتماعی، خانوادگی، سیاسی و بین‌المللی خود را حل کند؛ اما هنوز موضوعات بسیاری وجود دارند که باید بررسی شوند. تحقیق برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد هر مسأله‌ای مورد نیاز است، چرا که تحقیق علمی تنها راه پرکردن شکاف‌های موجود در دانش است. با این حال، شناسایی تحقیق و درک اهمیت آن آسان نیست. مطمئناً این توانایی بدون آموزش و مطالعه به دست نمی‌آید؛ یا به زبان دیگر، آموزش مستقیم فرآیند تحقیق علمی نیاز داریم. هدف این کتاب، ارائه‌ی راهنمایی در زمینه‌ی فرآیند علمی است. در این کتاب تلاش شده اصول اولیه‌ی تحقیق، خصوصاً در زمینه‌ی روش تحقیق پیشرفته با رویکردی برتر برای حل مسائل و سیاست‌گذاری علوم توضیح داده شوند. مولف کوشیده اصول کلیدی فرآیند تحقیق را از طریق مثال‌های قابل درک، روشن کند.

ترتیب ساختار ارائه‌ی مطالب در کتاب به صورتی است که می‌توان گام به گام و بسیار راحت آن را دنبال کرد.

فصل اول ماهیت علم و دو فرآیند اصلی تحقیق، یعنی فرضیه و نظریه را به بحث می گذارد. در پایان فصل، عناصر تشکیل دهنده ی علم یعنی مفاهیم، به روشنی جمع بندی شده اند. سرتیترهای کلی روش شناسی و ضرورت آموزش، بخش نهایی فصل را تشکیل می دهند.

فصل دوم به روش شناسی مدیریت و استفاده از نظریات در این تحقیقات می پردازد. در این فصل، ساختار و رویکردهای پدیدارشناختی در کنار انواع تحقیق ها در حوزه ی مدیریت، ارائه شده اند.

فصل سوم روش شناسی منطقی برای تحقیق در مدیریت، مدیریت سیاسی و روابط بین الملل به دانشجویان این حوزه ها ارائه می دهد. در کنار رویکردهای «علی در روابط بین الملل»، معیارهای تحقیق کیفی نیز به بحث گذاشته می شوند. اصول روش شناسی در تحقیق روابط بین الملل این فصل را کامل می کنند.

فصل چهارم روش نمونه گیری را به بحث می گذارد، چرا که تعیین اندازه ی نمونه یکی از اصلی ترین مشکلات تحقیق است. در این فصل علاوه بر تعریف اصول نظری یک طرح تحقیق منطقی، نگاهی به تست های ساختاری در حوزه ی پارامتریک هم خواهیم داشت.

فصل پنجم برنامه ی عملکردی تحقیق را ارائه می دهد، یعنی طرح تحقیق و مفاهیم مرتبط با معیارهای ارزیابی که صحت داخلی و خارجی را با در نظر گرفتن اهمیت آن ها و ارجاع اشتباه یافته ها در برخی طرح ها - یعنی خطای شناخت رابطه ی علی - سبب می شود.

فصل ششم مربوط به منابع تحقیق و دسته بندی منابع اصلی و فرعی، در کنار مزایا و مشکلات هر کدام است. باقی این فصل به روش های جمع آوری داده، پرسشنامه و مصاحبه، با ذکر مزایا و مشکلات هر کدام می پردازد.

فصل هفتم تحقیق تاریخی را با انواع داده های مربوطه خلاصه می کند این جا، سرتیترهای کلی در منابع داده ای و تحقیق کامپیوتری با تحقیق

سنجشی در سطح مورد نیاز برای دانشجوی مدیریت و روابط بین الملل ذکر شده است.

فصل هشتم نگاهی عمیق تر به موضوع ارائه شده در فصل قبل می اندازد. در این فصل، اهداف اصلی نمونه برداری و مسایل مرتبط با دقت باز شده و مولف می کوشد مسایل رایج در زمینه ی نمونه برداری را توضیح دهد.

فصل نه و ده به تحلیل داده با استفاده از رویکردهای تحلیلی مختلف براساس روش های آماری نسبتاً پیچیده مانند تحلیل فاکتوری می پردازد و محدودیت این روش را با روش تحلیل آماری چندمتغیری مقایسه می کند. بخش آخر به فرآیند گزارش دهی اشاره می کند و نویسنده در آن انواع پروسه های گزارش نویسی و معیارهای آماده سازی گزارش را مورد اشاره قرار می دهد.

ذکر این نکته ضروری است که این کتاب یک نگاه کلی به آموزش روش تحقیق در دوران لیسانس، کارشناسی ارشد دارد و دانشجویانی که آن را مطالعه می کنند، با مفاهیم اولیه، تحقیق آشنا می شوند و دانش مورد نیاز برای تحقیق شخصی خود را کسب می کنند. شخصاً برای نویسنده ی محترم و دانشجویانی که سرمایه ی ارزشمند این سرزمین هستند، آرزوی سربلندی و موفقیت دارم.

نادر هوشمندیار

زمستان ۱۳۹۴